

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra sociální a charitativní práce

Bakalářská práce

Práce sociálního pracovníka z orgánu sociálně-právní ochrany dětí s fyzicky týraným dítětem

Autor práce: Nikol Hrubcová
Vedoucí práce: doc. PhDr. David Urban PH.D.
Studijní program: Sociální a charitativní práce
Forma studia: prezenční

2023

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

V Českých Budějovicích.....

Podpis.....

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Davidu Urbanovi Ph. D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení.

OBSAH

Úvod.....	5
1 Syndrom CAN	6
1.1 Formy a projevy syndromu CAN.....	6
1.2 Trestně – právní úprava syndromu CAN	7
2 Syndrom fyzicky týraného dítěte	8
2.1 Diagnostika fyzicky týraného dítěte.....	8
2.1.1 Zavřená poranění.....	9
2.1.2 Otevřená poranění	10
2.2 Dopady na fyzicky týrané dítě	11
2.3 Péče o týrané dítě	11
2.4 Legislativní úprava fyzicky týraného dítěte	12
2.5 Prevence proti syndromu CAN	12
3 Sociálně právní ochrana dětí.....	14
3.1 Práce sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí.....	15
3.2 Důležité kompetence pracovníku OSPODu.....	16
3.3 Důležité kompetence sociálního pracovníka OSPODu s fyzicky týranými dětmi.....	16
3.4 Zahajovací hodnocení ohroženého dítěte	17
3.5 Spolupráce OSPODu s jinými organizacemi	18
4 Výzkumná část	19
4.1 Cíl výzkumu.....	19
4.2 Metodologie výzkumu	19
4.3 Tematické okruhy a otázky	20
4.4 Vyhodnocení rozhovorů.....	20
4.4.1 První tematický okruh – jak často se sociální pracovníce OSPODU setkávají s novými případy.....	20
4.4.2 Druhý tematický okruh – jak probíhá sociální práce s fyzicky týranými dětmi a jsou nějaká specifika práce s fyzicky týraným dítětem.....	21
4.4.3 Třetí tematický okruh – jak sociální pracovníce vnímají práci s fyzicky týranými dětmi	22
5 Diskuse	24
Závěr	27
Seznam použitých zdrojů	29
Seznam příloh	32
Abstrakt.....	38
Abstract.....	39

Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji problematice syndromu CAN. Zaměřila jsem se zejména na problematiku fyzicky týraného dítěte. Děti spadají do této velké skupiny a je na nich pácháno fyzické násilí. Toto téma je velice závažné a choulostivé, neboť se jedná o práci s dětmi, která vyžaduje citlivost a profesionální přístup. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou.

V úvodu své teoretické práce jsem se zaměřila na popis syndromu CAN, co pojem syndrom CAN znamená, co vše do syndromu patří a jaké formy syndromu mohou být. Lehce jsem nastínila i trestně-právní úpravu syndromu CAN. Dopodrobna jsem se zaměřila na popis syndromu fyzicky týraného dítěte a popisuji definici syndromu fyzicky týraného dítěte. Dále popisuji děti, které můžeme označit jako fyzicky týrané. Práce také zahrnuje diagnostiku těchto dětí. Diagnostice věnuji poměrně velkou část. Po diagnostice jsem se zaměřila na následky týrání těchto dětí. Snažím se vysvětlit, jaké jsou následky fyzického týrání na dítěti. Na to navazuji tématem péče o tyto děti. Péče o fyzicky týrané děti je velice důležitá. V péči o fyzicky týrané dítě se využívá multisystémový model. Dále se věnuji trestně-právní úpravě, která zahrnuje týrání dětí a prevenci. Zejména se zabývám prevencí fyzicky týraných dětí. Ale zde se prevence prolíná s celkovou ochranou před vznikem syndromu CAN.

V neposlední řadě v teoretické části věnuji velký úsek sociálně-právní ochraně dětí. Zde popisuji, co je sociálně-právní ochrana dětí, jaké má právní předpisy a kdo tuto ochranu může vykonávat. Nakonec se zabývám činnostmi sociálního pracovníka z orgánu

sociálně-právní ochrany dětí. Ve své práci popisuji sociálního pracovníka a jeho kompetence. Tyto kompetence pro sociálního pracovníka z orgánu sociálně-právní ochrany dětí jsou velice důležité a musí se s nimi řídit každý takovýto pracovník. Zaměřila jsem se na kompetence s problémovými rodinami, zejména kde je pácháno fyzické násilí na dítěti a jak začíná zahajovací hodnocení ohroženého dítěte. Nakonec se zabývám součinností orgánu sociálně-právní ochrany dětí s jinými organizacemi.

Ve své praktické části se věnuji kvalitativnímu výzkumu pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Nejdříve definuji tento výzkum a poté se zaměřím na rozhovory. Všechny rozhovory jsem prováděla s různými sociálními pracovníky z orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Všechny sociálních pracovníků jsem se ptala na stejné otázky, které jsem rozdělila do tří tematických okruhů. Poté jsem všechny získané rozhovory vyhodnotila. Svoji práci jsme zakončila diskusí, která se prolíná rozhovory a teoretickou částí. Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaká jsou specifika práce s týranými dětmi.

Syndrom CAN

Na začátku práce popisují syndrom CAN a jeho formy. Je potřeba představit hlavně formy syndromu CAN. Rovněž se věnuji trestně – právní úpravě syndromu CAN. Syndrom CAN upravuje v České republice mnoho zákonů a mezinárodních smluv.

Pojem syndrom CAN pochází z anglického názvu. CAN znamená Child Abuse and Neglect. Tento termín zahrnuje zanedbané, týrané a zneužívané dítě. Syndrom CAN je definován od dvacátého století.¹

Definovat syndrom CAN můžeme jako nenáhodnou situaci, kdy si je dospělý vědom, co činí. Dospělý to dělá plánovaně a cíleně proti dítěti. Situace je ve společnosti nepřijatelná a lze ji předcházet. Jedná se tedy o útok na dítě, který se opakuje. Útok má charakter tělesného nebo duševního týrání, sexuálního zneužívání a zanedbávání dítěte. Chování dospělého poškozuje dítě. Dítě může být poškozeno po stránce fyzické, psychické a sociální.²

Dítě je nejčastěji postihnuto syndromem CAN v rodině. Dítěti nejvíce ubližují rodiče nebo příbuzní, s kterými přicházejí do styku. Rodina by měla dítě nejvíce chránit, avšak se to neděje. Tato situace je pro dítě velice traumatizující.³

Případy syndromu můžeme rozdělit na:

- jisté – jedná se bez pochyby o syndrom
- pravděpodobné a suspektní – případ se musí do hloubky prošetřit
- falešně pozitivní případy CAN – tyto případy jsou často hlášené s cílem poškodit svého bývalého partnera
- falešně negativní případy CAN – neblahá situace, kdy se o syndrom jedná, ale je špatně rozpoznatelný⁴

Formy a projevy syndromu CAN

Máme čtyři základní formy týrání dítěte podle Dunovského:

1. Tělesné týrání – projevuje se tržnými a zhmožděnými rány, zlomeninami, dušením, otravou, krvácením a smrtí.
2. Psychické týrání neboli duševní a citové týrání – toto týrání se projevuje nadávkami, ponižováním, strašením dítěte. Také sem patří nadměrný stres a šikana.
3. Zanedbávání dítěte – zahrnuje vyhladovění, nedostatky v bydlení, ošacení, zdravotní a výchovné péči
4. Sexuální zneužívání – do něho spadají sexuální hry, manipulace a ohmatávání v oblasti erotogenních zón, pohlavní zneužití, znásilnění, incest, exhibice, pornografie a audio pornografie

---

¹ Srov. [online]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/syndrom-can>

² Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str. 14

³ Srov. [online]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/syndrom-can>

⁴ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str. 14

Existuje také zvláštní forma projevu syndromu CAN, kterou nazýváme Munchausenův syndrom. Tato forma se projevuje v rituálním týrání a zneužívání. Také se může projevovat v organizovaném týrání a zneužívání.⁵

Trestně – právní úprava syndromu CAN

V České republice podle Slaného je spousta zákonů a mezinárodních smluv zabývajících se trestními činy, které jsou páchany na dětech.⁶

Mezi mezinárodní smlouvy řadíme:

- Všeobecnou deklaraci lidských práv, čl. 16
- Mezilidský pakt o občanských a politických právech, čl. 23
- Evropská úmluva ochrany lidských práv a svobod, č. 12, vyhl. 109/92 Sb.
- Úmluva o právech dítěte, zákon 104/1991 Sb.
- Listina základní práv a svobod, která je součástí i Ústavního pořádku České republiky⁷

Mezi nejvíce obsáhlý zákon, který zmiňuje syndrom CAN v České republice patří Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník definuje tresty, které jsou páchané na dětech. Mezi ně patří opuštění dítěte, týrání svěřené osoby, pohlavní zneužívání, znásilnění, zneužití dítěte k pornografii, ublížení na zdraví, vražda nezletilého, vražda novorozence jeho vlastní matkou, násilí v rodině, kde žije nezletilý.⁸

---

⁵ Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, str. 19

⁶ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str. 15

⁷ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str. 15

⁸ Srov. PROKOP, Martin a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Praha: Pro Public, 2004, str. 53-59

Syndrom fyzicky týraného dítěte

V této kapitole pojednávám o jedné formě syndromu CAN. Jedná se o tělesné týrání dětí, které se také nazývá fyzické týrání dětí. V první řadě definuji tuto složku ze syndromu CAN. Dále se budu zabývat diagnostikou fyzicky týraného dítěte. Diagnostika je nezbytná pro přesné zjištění a stanovení postupu lékařem. Poté pokračuji v popisu dopadů na tělesně týrané dítě a následné péči o něj. Následky, které může mít fyzicky týrané dítě, jsou velmi často dlouhodobého charakteru. Péče o dítě je velice důležitá a náročná. Tato kapitola také obsahuje trestně – právní úpravu, která se zabývá týráním dítěte. V České republice to upravuje zejména zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. Dále je to zákon 89/2012 Sb. Občanský zákoník. O ochraně dítěte také pojednává Úmluva o právech dítěte, konkrétně článek 23. Na konci kapitoly se věnuji prevenci. Nejvíce jsem se zaměřila na prevenci fyzicky týraného dítěte. Tato prevence úzce souvisí s celkovou prevencí syndromu CAN, která je též v práci zmíněna.

Syndrom týraného dítěte je prvním popisem syndromu CAN. Tato forma je nejrozšířenější a nejznámější pro veřejnost a nejvíce diskutovatelná. Toto týrání je často spojováno s týráním psychickým.⁹

Do této skupiny se řadí děti, které mají poranění formou bití, zlomenin, popálením, dušením, tělesnými tresty, trhání vlasů a mnoho dalšího. Jsou to všechny způsoby násilí na dítěti. Týrání dítěte je nejviditelnější a nechává na dítěti stopy. Čím mladší je dítě tím je více ohroženo. Mladší děti se nemají, jak bránit a jsou bezmocnější. Nejvíce dětí je postiženo v rodině. Pro dítě je zvlášť rizikové vyrůstání v afunkčních a dysfunkčních rodinách. Větší pravděpodobnost týrání dětí je také u rodičů, kteří jsou rozvedeni nebo někdo z rodiny je závislý na návykových látkách.¹⁰

Je důležité se zaměřit na dopady a důsledky na fyzicky týrané dítě. Je potřeba najít příčinu chování agresora vůči dítěti.¹¹

Diagnostika fyzicky týraného dítěte

V dnešní době je ještě mnoho rodičů, kteří své děti trestají v podobě trestů tělesných, to se stává velkým problémem pro diagnostiku týraného dítěte. Určení hranic mezi tělesnými tresty a týráním je hodně obtížné. Je velice těžké posoudit, zda k poranění došlo „nešťastnou náhodou“ nebo úmyslem ublížit dítěti. Je důležité, aby se každý lékař nad poraněním dítěte zamyslel. Lékař může k vyšetření pozvat další praktické dětské lékaře nebo sociální pracovníky, kteří se touto problematikou zabývají. Je velice důležité zjistit, jak dítě k úrazu přišlo a proč. Pokud se zjistí, že je dítě fyzicky týrané rozlišujeme u něho poranění zavřená a otevřená. Toto rozlišení pochází z chirurgicko-traumatizujícího hlediska.¹²

---

⁹ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str. 16

¹⁰ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str. 17-18

¹¹ Srov. FUCHSOVÁ, Katarína. *Týrané dieta*. Bratislava: Iris, 2009, str. 22

¹² Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLIČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str. 21-22

Zavřená poranění

Tato poranění jsou způsobena údery, které dopadají na tělo dítěte. Poranění také mohou vzniknout dopadem na tvrdý předmět. Rány na těle mohou být po celém těle. Jsou poranění tkáně a orgány. Ve většině případů není porušena kůže.¹³

Mezi tato poranění řadíme: hematomy a pohmoždění, poranění kostí, a kloubů, poranění hlavy, poranění parenchymových orgánů a syndrom třesení dítětem.¹⁴

Hematomy a pohmoždění

Hematomy a pohmoždění vznikají na povrchu kůže dítěte. Hematomy se dělají po tupím úderu předmětem na kůži dítěte, které vede k nitrodermální hemoragii. Hematomy také nazýváme modřiny. Ve většině případů je rána hodně silná a je vyvolána zhmožděnina podkožní tkáně. Hematom na dítěti mívá tvar podle předmětu, který byl použit. Může se například jednat o otisk ruky, pásku, hůlky.¹⁵

Ošetřující lékař musí vždy hematom dopodrobna popsat. Popisuje jeho barvu, protože hematom má barevný vývoj. Dále se musí popsat velikost, která musí být uvedena v milimetrech nebo centimetrech. Lékař také musí najít původ hematomu a musí vyloučit poruchu hemokoagulace, poruchu cévní stěny a poruchu funkce a počtu krevních destiček.¹⁶

Do této skupiny také spadají poranění kůže, které je způsobeno vytrháváním vlasů. Velkým vytrháváním chomáčů vlasů vznikají na hlavě lysiny. U tohoto poranění musíme vždy pozvat dermatologa, který vyloučí různé diagnostiky spojené s vypadáváním vlasů. Dále se mohou objevovat kousnutí. U kousnutí se vždy musí přivolat zubní lékař. Pokud je kousnutí čerstvé dá se provést vyšetření slin a krve, které povede k nalezení pachatele pomocí DNA.¹⁷

Poranění kostí a kloubů

Poškození kostí a kloubů může být čerstvé, ve fázi hojení a zahojené. Dále se posuzuje, jestli poranění je jednotlivé nebo mnohočetné. Většina fyzicky týraných dětí má mnohočetná zranění. Hodně se vyskytují fraktury koncových částí dlouhých kostí končetin. Tyto zlomeniny vznikají silným kroucením končetin. Dále je potřeba si dávat pozor na zlomené lopatky, žebra, klíční kosti a stehenní kosti. Vždy by se měly vyloučit jiné příčiny lámavosti kostí. Důležité je, aby byla situace, kdy dítě přišlo k úrazu popsána do detailu.¹⁸

Poranění hlavy

Poranění hlavy je nejzávažnější poranění. Ohrožují život dítěte a mohou nastat doživotní následky. Často také dochází ke smrti dítěte. Pokud je dítě v bezvědomí a není známá

---

¹³ Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, str.42

¹⁴ Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, str.42

¹⁵ Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLIČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str.22

¹⁶ Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLIČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str.23

¹⁷ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str. 18-21

¹⁸ Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLIČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str.26

příčina je vždy podezření na fyzické týraní dítěte. U poranění hlavy je důležité dítě dopodrobna vyšetřit. Je potřeba vše pečlivě zdokumentovat.¹⁹

Poranění parenchymových orgánů

Jedná se o poranění jater, žaludku a sleziny. Příznaky se projevují velkou bolestí a mohou ohrozit dítě na životě. Vlivem traumatu může docházet ke krvácení jater a sleziny a je potřeba si dát velký pozor. Krvácení může mít pomalý a pozvolný průběh.²⁰

Syndrom třesení s dítětem

Někdy se používá anglický termín Shaken infant syndrom. Tento syndrom se často vyskytuje u kojenců a batolat. Dospělý drží dítě a silně s ním třese. Může mu způsobit hematomy, neurologické obtíže, poranění páteře a míchy. Může dojít i ke smrti dítěte. Často u dítěte můžeme spatřit krvácení.²¹

Otevřená poranění

Otevřené poranění je každá rána, která porušuje povrch kůže. Pokaždé je nutná podrobný popis rány a fotodokumentace. Rány dělíme podle vzhledu. Máme rány čisté, znečištěné a infikované. Dále rány dělíme na bodné, řezné, střelné a sečné.²²

Mezi otevřená poranění nejčastěji patří popáleniny, mnohočetná poranění, škrábance od nehtů a rány. Škrábance a popřípadě i oděrky řadíme mezi méně závažná otevřená poranění.²³

Popáleniny

Popáleniny jsou hodně časté, ale jsou velice těžké prokazatelné. Popáleniny mohou vzniknout ponořením dítěte do vany s horkou vodou, polítkou dítěte vařící vodou, nucením dítěte jíst vařící jídlo, popáleny způsobené hořící cigaretou.²⁴

Rány

Rány má nejčastěji dítě na hlavě a hrudníku. Tato poranění patří mezi vážná. Dítě je ohroženo na životě a může mít dlouhodobé následky. Rány na hlavě bývají často špatně viditelné. Na první pohled není znát, že má dítě úraz hlavy. Často jsou to zlomené lebeční kosti.²⁵

Další důležitou diagnostikou fyzicky týraného dítěte patří dětská kresba. Odborníci v kresbách spatřují varovné signály, které vedou k odhalení syndromu CAN. Kresba dítěte upozorňuje, že dítě není v pořádku. Dítěti se něco děje, něco ho trápí.²⁶

---

¹⁹ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str.22

²⁰ Srov. SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008, str.22

²¹ Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLÍČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str.27

²² Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, str.46

²³ Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLÍČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str.27

²⁴ Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLÍČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str.27-18

²⁵ Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, str.47

²⁶ Srov. MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLÍČKOVÁ. Praha: Portál, 2021, str.46

Odborníci vidí v dětských kresbách spoustu kladů. Podle odborníků dítě zaujme snadněji kreslením než rozhovorem s nimi samotnými. Kresba dítěti umožňuje reflektovat traumata, která si prožilo. Pokud dítě svoji pozornost upře na malování, tak mu pomůže uvolnit napětí²⁷

Dopady na fyzicky týrané dítě

Fyzické týrání má na dítě dlouhodobé dopady. Jedná se zejména o psychickou a emoční stránku dítěte. Vždy je potřeba poskytnout zdravotní a psychologickou pomoc.²⁸

Míra dopadů se určuje podle věku dítěte a podle dlouhodobosti týrání dítěte. Dopady budou vždy jiné u kojence, batolete, dítěte v předškolním věku, dítěte v školním věku a mladého adolescenta.²⁹

Lze říci, že dítě může reagovat na fyzické napadení posttraumatickou stresovou poruchou. Většina dětí reaguje na traumata tak, že zážitek popřou a budou se chovat jako by se nic nestalo. Často se děti uzavírají do sebe. Je to velice důležitá reakce, protože takovému dítěti se nedostává pomoc a ochrana. Tato reakce může nastat v předškolním, školním i v adolescentním věku.³⁰

Hlavní dopad na týrané děti je prožité trauma. Jedná se o posttraumatickou stresovou poruchu. V tomto případě je důležitá terapeutická práce s dítětem.³¹

Posttraumatická porucha je soubor problémů, které se vyvinou po traumatické události. Tato porucha spadá do kategorie psychiatrických onemocnění. Když se tyto problémy objeví mají dopad na chování dítěte. Dítě má problém v sociálním chování, mezilidských vztazích a ztrácí schopnost se adaptovat ve škole.³²

Mezi další časté znaky fyzicky týraného dítěte patří smutek, deprese, strach, pocit viny, absence pocitů. Také u těchto dětí můžeme spatřit obranné mechanismy, které jsou v podobě popření, potlačení nebo dokonce identifikace s agresorem. Někdy může nastat i obrácení agrese vůči sobě. U této formy týrání dětí může dojít k poruše narcistického vývoje, neschopnosti prožívat blízkost. Na dítěti se také mohou objevit sadomasochistické vzorce.³³

Péče o týrané dítě

Postup péče o týrané dítě je dost náročný a složitý. Závisí to na dopadech, které dítě má. Dítě se často vyhýbá komunikaci. Je potřeba pečlivého sledování dítěte, které umožňuje včasější identifikaci, a to vede k usnadnění ošetrovatelské péče. Dítě s diagnózou týrání by mělo být hospitalizováno v nemocnici, pokud má rozsáhlá zranění.³⁴

---

²⁷ Srov. PETERSON, Linda Whitney a Milton Edward HARDIN. *Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb.*, Praha: Triton, 2002, str. 17

²⁸ Srov. FUCHSOVÁ, Katarína. *Týrané dieta*. Bratislava: Iris, 2009, str. 22-23

²⁹ Srov. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998, str. 276

³⁰ Srov. ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007, str.57

³¹ Srov. BECHYŇOVÁ, Věra. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: IREAS, 2007, str. 101

³² Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, str.46

³³ Srov. *Násilí na dětech: sborník z ... národní a ... středoevropské konference konané pod záštitou veřejného ochránce práv: "Násilí nezná hranic, ale zanechává stopy"*. Praha: Humanitas-Profes, 2003, str.21

³⁴ Srov. SEDLÁKOVÁ, Gabriela a Dagmar KALÁTOVÁ. *Vybrané ošetrovatelské modely a týrané dítě*. Praha: Triton, str.18

Do péče nejsou začleněni jenom lékaři a zdravotní sestry, ale i pracovníci sociálních služeb.³⁵

Pro komunikaci s dětskou obětí jsou určena pravidla. Hlavním pravidlem je zabránění zhoršování situace. Komunikace s dětskou obětí vyžaduje trpělivost. Neopatrná komunikace může mít za následek traumata, která mohou být stejná nebo dokonce

horší, a mohou přinášet násilné činy. Je potřeba se snažit alespoň trochu zmírnit šok. Je důležité respektovat originalitu a osobnosti dítěte, jeho věk a vývojové stupně. Při komunikaci je důležité nebát se používat slova a fráze dítěte, které používá. Je také potřeba udělat při komunikaci příjemné prostředí a věnovat se dítěti. Ke komunikaci s dítětem předškolního a mladšího školního věku si sociální pracovník může vzít hračky, které uvolní stres dítěte. Dítě si může při komunikaci hrát. Je velice důležité věřit dítěti situaci ve které se nachází.³⁶

Legislativní úprava fyzicky týraného dítěte

Pro moji bakalářskou práci je velice důležitý §198 trestného zákoníku, který pojednává o týrání svěřené osoby. Osoba, která se stará a vychovává dítě může být potrestána odnětím svobody na jeden až pět let. Pokud osoba zaviní těžkou újmu na zdraví nebo smrt dítěte hrozí jí pět až dvanáct let ve vězení.³⁷

I v občanském zákoníku můžeme najít paragraf 751, který pojednává o domácím násilí v rodině. Toto ustanovení dovoluje násilnou osobu vyloučit ze společné domácnosti na dobu nezbytně nutnou.³⁸

Rodiče mají povinnost se o dítě řádně starat. Péči přizpůsobují věku dítěte. Rodiče musejí uspokojit potřeby dítěte ve všech směrech. Mají zodpovědnost vůči dítěti. A každý rodič musí své dítě chránit. Chránit své dítě má před násilím, zneužitím, urážením a zanedbáváním. Rodič může na dítě použít výchovná opatření, která nesmí ohrozit zdraví a vývoj dítěte. Toto stanovení je zakotveno v zákoně právo na péči a ochranu z článku 23 Úmluvy o právech dítěte.³⁹

Prevence proti syndromu CAN

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) bychom měli předcházet vzniku syndromu CAN, který je celosvětovým problémem. Pokud se syndrom vyskytne, měli bychom zakročit hned na začátku, utnout ho a nedat mu žádnou příležitost. V prevenci bychom se měli zaměřit na širokou veřejnost. Informovat ji o problému a apelovat na ní v rámci předcházení prevence. Společnost by také měla být vnímavější vůči potřebám

---

³⁵ Srov. Just a moment... Just a moment... [online]. Dostupné

z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/145749691110000406>

³⁶ Srov. ČECH, Ondřej. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice: Theia, 2011, str. 22-23

³⁷ Srov. *Zákony pro lidi*. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/200940?text=trasty%20p%C3%A1chan%C3%A9%20na%20d%C4%9Bt ech#cast2>

³⁸ Srov. *Občanský zákoník: změny občanského zákoníku od ... : rejstřík : redakční uzávěrka ...* Ostrava: Sagit, 2012-. ÚZ, str. 81

³⁹ Srov. NOVOTNÝ, Petr a Jitka IVIČICOVÁ a KOLEKTIV. *Nový občanský zákoník – rodinné právo*. Praha: Grada Publishing 2017, str. 162-164

dítěte. Rovněž je důležité zaměřit se v rámci prevence na rodiče, učitele, vychovatele a v neposlední řadě na odborníky. Na sociální pracovníky, psychology a lékaře a zlepšit jejich informovanost o syndromu CAN.⁴⁰

Podle Dunovského bychom měli předcházet situacím, ve kterých mohou být ohroženi děti. Jsou situace, kdy někteří dospělí mají častější sklony k napadení dítěte. Měli bychom poznat a odhalit, kdy je dítě v ohrožené situaci.⁴¹

V prevenci proti fyzickému týraní dětí je velice důležité vytvořit možnosti pomoci dítěti. Dítěti se musí vytvořit krizová intervence. Intervence může být v rámci státní a nestátní pomoci. Hodně stěžejní je zaměřit se na terapeutickou pomoc dítěti. Terapeutická činnost se může přenést také na rodinu, popřípadě pachatele. Uplatňuje se tzv. multisystémový model terapie. Klíčové je soustředit se na zvyšování znalostí a zapojení všech profesí, které se zabývají dětmi jako klienty a do prevence týraní dětí.⁴²

V rámci prevence fyzicky týraných dětí je důležité se soustředit na výchovu rodičů. Na zvládnutí výchovných problémů dětí bez použití fyzických trestů. Důraz by měl být kladen na správnou výchovu v praxi.⁴³

Existují preventivní programy. Programy se zaměřují na špatné zacházení s dětmi a na zvýšená rizika, které vedou ke špatnému zacházení s dětmi. Také se zaměřují na ekonomické a materiální podmínky rodiny. Cílem těchto preventivních programů jsou zejména děti a rodiče. Programy se také zaměřují na sociální pracovníky, lékaře a učitele.⁴⁴

V preventivních programech se děti učí rozeznat hranice mezi špatným a dobrým chováním rodičů vůči nim samotným. Děti se dozvídají, co mají dělat, když tyto hranice jejich rodiče překročí.⁴⁵

---

⁴⁰ Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995, str. 203

⁴¹ Srov. DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995, str. 107

⁴² Srov. FUCHSOVÁ, Katarína. *Týrané dieta*. Bratislava: Iris, 2009, str. 159-165

⁴³ Srov. FUCHSOVÁ, Katarína. *Týrané dieta*. Bratislava: Iris, 2009, str. 156

⁴⁴ Srov. MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005, str. 37

⁴⁵ Srov. MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005, str. 38

Sociálně právní ochrana dětí

V mé poslední kapitole se zabývám sociálně-právní ochranou dětí. Na začátku se zaměřím na definici sociálně-právní ochrany dětí a na to, kdo tuto ochranu vykonává. Poté se zaměřím na práci sociálního pracovníka z orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Zabývám se náplní práce sociálního pracovníka a jeho kompetencemi při práci s fyzicky týraným dítětem. Dále jsem pokračovala prací sociálního pracovníka, jak vyhodnocuje první kontakt s fyzicky týraným dítětem. V neposlední řadě jsem se věnovala spolupráci orgánu sociálně-právní ochrany dětí s ostatními institucemi. Součinnost orgánu OSPODu a dalších institucí je velice důležitá. Spolupráci OSPOD může vést se státními a nestátními organizacemi.

Sociálně-právní úprava dětí (SPOD) jsou úkony, které upravuje zákon. Úkony se zaměřují na ochranu dětí.⁴⁶

Ochrana dětí zaručuje základní práva dítěte, mezi která řadíme zejména právo na život, rodičovskou péči, vzdělání, ochranu jmění a ochranu před syndromem CAN.⁴⁷

Sociálně právní ochranu dětí upravuje zákon č. 363/2021 Sb. Zákonem se za dítě považuje nezletilá osoba, což znamená dítě je bráno do osmnácti let. Cílem zákona je obnovení funkcí rodiny, které správně nefungují.⁴⁸

Základní zásadou sociálně-právní ochrany dětí je zájem a blaho dítěte, což je obsaženo v § 5. v tomto zákoně. V jednání všech organizací sociálně-právní ochrany dětí či jiných subjektů, které se ochranou dětí zabývají se tato myšlenka stala nejdůležitější. Zájmy jiných subjektů nemohou mít přednost před zájmy dítěte. Nemohou například upřednostňovat zájmy státu nebo rodičů. Zájem a blaho dítěte je nejdůležitější princip.⁴⁹

Zákon definuje skupinu dětí, které spadají do sociálně-právní ochrany dětí. V zákoně jsou uvedeny přesné podmínky. Do této skupiny dětí nepatří jen děti, u kterých je zjištěn syndrom CAN. Řadíme sem i děti, kterým umřeli rodiče nebo děti, které byly svěřeny do pěstounské péče. Spadá sem také dozor na děti, které páchají přestupky a trestné činy. Ochrana se také zaměřuje na děti, které žijí nemravný život, nechodí do školy, popíjí alkohol a kouří cigarety.⁵⁰

Dále nám zákon přikazuje oznamovací povinnost. Každý občan má tuto povinnost. Jedinec oznamuje jednání osob, které se chovají nevhodně vůči dítěti. Jedinec to oznamuje příslušným orgánům. Pracovník vždy musí zachovat mlčenlivost osoby, která tuto skutečnost nahlásila.⁵¹

Dále sociálně-právní ochrana vymezuje oznamovací povinnost všem zařízením, která jsou stanovena dětem. Zejména se jedná o školské a zdravotní zařízení. Tato zařízení

---

⁴⁶ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, str. 13

⁴⁷ Srov. Rodina a ochrana práv dětí. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/rodina-a-ochrana-prav-deti>

⁴⁸ Srov. 363/2021 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších pře... *Zákony pro lidi – Sbirka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 27.02.2023].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-363>

⁴⁹ Srov. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, str. 32

⁵⁰ Srov. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, str. 32

⁵¹ Srov. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, str. 33

jsou povinna neprodleně oznamovat orgánům sociálně – právní ochrany dětí skutečnosti, které jasně poukazují, že je dítě v rodině ohroženo.⁵²

Podle časopisu Sociální práce mezi příslušné orgány sociálně-právní ochrany dětí patří:

- Krajské úřady
- Obecné úřady s rozšířenou působností
- Újezdní úřady
- Úřad pro mezinárodní ochranu dětí
- Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
- Krajské pobočky Úřadu práce a pobočka pro hlavní město v Praze⁵³

Tyto orgány mají za úkol chránit práva a zájmy dětí do osmnácti let.⁵⁴

Dítě má právo požádat tyto orgány sociálně-právní ochrany o pomoc při obraně svého života a dalších svých práv. Organizace mají povinnost pomáhat dětem správným způsobem. Při syndromu CAN zejména u týraných dětí má dítě právo vyhledat pomoc i když o tom jeho rodiče nevědí.⁵⁵

Práce sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí

V naší společnosti jsou sociální pracovníci, kteří poskytují státem nařízenou ochranu dětem. Sociální pracovníci jsou stěží považováni za specialisty. Tito sociální pracovníci mají pouze dána pravidla a povinnosti, které musejí vykonávat podle zákona o sociálně – právní ochraně dětí. Sociální pracovník zastupuje funkci sociálního pracovníka ze státního orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Orgán sociálně právní ochrany dětí má zkratku OSPOD.⁵⁶

Mezi skutečné pracovní povinnosti sociálního pracovníka OSPODu patří hodnocení klientů, zprostředkování dalších služeb, poskytování přímé podpory. Sociální pracovníci jsou také v roli mediátora. Dále pracovníci ve své kanceláři vykonávají administrativu spojenou s jejich funkcí a vyhodnocují svoji kvalitu odvedené práce. Někdy také pracovník slouží jako oznamovatel vymáhání práva s důsledky, které se vztahují ke klientům. Aby bylo možné dosáhnout rovnováhy mezi podporou a kontrolou, musí být sociální pracovník OSPOD při práci v konkrétním případě flexibilní.⁵⁷

Pracovníci OSPODU komunikují s klienty a budují s nimi vztahy. Většina těchto klientů je v nouzi a od těchto odborníků, kteří se jim snaží pomoci mají někdy nadmíru

---

⁵² Srov. PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012, str. 52

⁵³ Srov. *Sociální práce*, časopis SP sociální práce-nabízíme spojení teorií s praxí. Ostrava: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, str.20

⁵⁴Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, str. 32

⁵⁵ Srov. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, str. 35

⁵⁶ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, str. 8

⁵⁷ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, str. 9

velké očekávání. Sociální pracovníci by také měli ovládat emoční reakce, které vyplývají z neuspokojených očekávání.⁵⁸

Při práci se zranitelnými dětmi a jejich rodinami je nezbytné vytvoření udržitelného konceptu toho, co je normální. Tendence těchto sociálních pracovníků k promítání vlastních osobních standardů na situaci klienta nastává, když nemají šanci prozkoumat svůj základní obraz o rodičovském chování, běžných životních situacích, řešení konfliktů v běžném vztahu, zaměstnání a bydlení.⁵⁹

Důležité kompetence pracovníku OSPODu

Podle Matouška by všichni sociální pracovníci, kteří pracují na OSPODu měli mít dovednosti, které lze je shrnout do následujících kompetencí:

- Určit sociální potíže, které se vytvářejí v rodinách, skupinách a komunitách stejně jako u jednotlivců
- Komunikovat s klientem v jazyce, který mu je blízký
- Spolupracovat s klientem na definování jeho potřeb a společně vypracovat plán intervence
- Poskytnout klientovi služby jejichž cílem je často zmírnit tíživé podmínky klienta nebo jeho rodiny
- Spolupracovat s ostatními zaměstnanci OSPODU nebo spolupracovat jako člen týmu s dalšími odborníky
- Sociální pracovník by měl mít východiska k etickým dilematům, s kterými se ve své práci setkává
- Pomoc mnoha problémovým rodinám
- Pracovník OSPODU by měl znát právní předpisy, které ve své profesi využívá⁶⁰

Důležité kompetence sociálního pracovníka OSPODu s fyzicky týranými dětmi

Podle Matouška sociální pracovník OSPODU musí mít také další odborné znalosti v následujících oblastech, protože spolupracuje s ohroženými dětmi a rodinami. Mezi tyto odborné znalosti řadíme:

- Schopnost analyzovat míru faktorů ohroženého dítěte
- Posuzovat výchovné metody rodiče vůči dítěti, kvalitu vztahů v rodině i mimo ni a v neposlední řadě materiální podmínky dítěte
- Rozeznat kdy rodiče nemají náklonost ke svému dítěti
- Posilovat jednoho z rodičů v krocích proti druhému rodiči, například při vymáhání výživného

---

⁵⁸ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, str.9

⁵⁹ Srov. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016, str.9

⁶⁰ Srov. O. Matoušek, H. Pazlarová, *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí*, str. 45-46, Vyd. Karolinum 2016

- Klasifikovat, jak výchovné prostředí ovlivňuje dítě
- Zasáhnout do rodiny tak, aby intervence zmírnila nebo odstranila jakékoliv nebezpečí pro dítě
- Nabídnout dítěti nejlepší náhradní péči, pokud nelze nechat dítě v jeho stávající rodině
- Snažit se eliminovat špatné dopady na dítě při rozvodu jeho rodičů⁶¹

Pro sociální pracovníky OSPODu je vždy velice náročné řešit tyto situace. Zejména se jedná rozhodnutí odebrání dítěte z rodiny a poté o samotný úkon.⁶²

Sociální pracovník OSPODu musí brát zřetel, že každý klient je jedinečný a potřebuje individuální přístup. Pracovník se snaží napomáhat a motivovat klienta v samostatnosti. Je potřeba, aby klient zvládal sám péči o své dítě. Tento sociální pracovník usiluje o začleňování klienta a dítěte do běžného sociálního prostředí.⁶³

Velice obtížné je také pro sociálního pracovníka řešení těchto situací, pokud jeden z rodičů nebo oba rodiče jsou závislí na návykových látkách, popřípadě je někdo duševně nemocný.⁶⁴

Zahajovací hodnocení ohroženého dítěte

Aby bylo možné vyhodnotit rychlost a míru intenzity neodkladné sociální intervence je v této fázi procesu posuzována současná úroveň posouzení ohrožení dítěte. Po prvotní registraci dítěte do systému učiní pracovníci sociálně-právní ochrany dětí následující počáteční kroky. Ve většině případů ochrany dětí je stanovena lhůta 24 hodin až do 10 dnů podle stanovení se vzrůstajících rizik ohroženého dítěte.⁶⁵

Podle Pemové se úvodní hodnocení provádí na základě:

- Informací, které jsou poskytnuty v hlášení ohroženého dítěte
- Rozhovoru s ohroženým dítětem
- Rozhovoru s matkou ohroženého dítěte
- Rozhovoru s otcem ohroženého dítěte
- Rozhovorů s dalšími jednotlivci
- Informací, které jsou získány během návštěvy v místě bydliště ohroženého dítěte
- Pozorování ohroženého dítěte v prostředí, ve kterém žije⁶⁶

Úkolem vyhodnocování ohroženého dítěte je získat potřebné informace. Sociální pracovník z OSPODU potřebuje získat informace o dítěti. Sociální pracovník zjišťuje, co se stalo a kdy k tomu došlo. Dále potřebuje sociální pracovník zjistit, kdo byl u incidentu

⁶¹ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, str. 45-46

⁶² MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, str. 51

⁶³ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, str.42

⁶⁴ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, str. 51

⁶⁵ Srov. PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012, str. 61

⁶⁶ Srov. PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012, str. 61

přítomný. Pracovník OSPODU pozoruje dítě, v jakém stavu se nachází a zjišťuje jaké má pocity. Také musí sociální pracovník zjistit, jaké má dítě vztahy v rodině a ve škole.⁶⁷

Na konci úvodního hodnocení se píše konečná zpráva. Tato závěrečná zpráva se zaměřuje na velikosti míry ohrožení dítěte. Závěrečná zpráva musí být na podkladě důvěryhodných událostí. Konečná zpráva se předává orgánům činným v trestném řízení.⁶⁸

Spolupráce OSPODu s jinými organizacemi

Sociální pracovníci OSPODu mohou spolupracovat s jinými pracovníky OSPODUu spolupracovat s dalšími odbory obecných nebo městských úřadů. Také je velice důležitá součinnost se školami a lékaři, zejména dětským a dorostovým lékařem a psychology. Za jednu z důležitých kooperací se považuje práce s Policií České republiky a státním zastupitelstvím. Také může nastat spolupartnerství mezi sociální pracovníky OSPODu a pracovníky, kteří pracují v dětských domovech, diagnostických ústavech a výchovných ústavech.⁶⁹

Rovněž by měla být součinnost s nestátními organizacemi, které spolupracují s ohroženými dětmi a jejich rodinami. Tyto nestátní organizace poskytují sanaci ohroženým rodinám.⁷⁰

Mezi nestátní organizace spadají všechny sociální služby, které jsou uvedeny v zákoně o sociálních službách a v registru o sociálních službách. Jedná se o služby, které jsou definované jako sociálně aktivizační služby pro rodiny a děti, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, služby spojené s ranou péčí a azylové domy.⁷¹

Dále sociální pracovníci spolupracují se školami. Ve většině případů školy kontaktují sociální pracovníky z OSPODu. Zaměstnanci školy kontaktují sociální pracovníky z vážných důvodů, například kdy dítě chodí za školu a jeho rodiče nespolupracují, kdy je dítě ve škole hodně agresivní nebo mají podezření na syndrom CAN. Sociální pracovník chodí do školy na sociální šetření. Součinnost mezi OSPODEM a školou je velice důležitá.⁷²

---

⁶⁷ Srov. PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012, str. 65

⁶⁸ Srov. PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012, str. 70-71

⁶⁹ Srov. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, str. 45

⁷⁰ Srov. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003, str. 45

⁷¹ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, str. 55

⁷² Srov. ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021, str. 1321

Výzkumná část

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala kvalitativní výzkum, konkrétně polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory jsem dělala se sociálními pracovníci z orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výzkumnou část jsem rozdělila do tří tematických okruhů. Každý okruh má svoje určité otázky, na které sociální pracovníce z OSPODU odpovídaly. Dvě z těchto sociálních pracovníce pracují na jiném OSPODU a v jiném městě. Poslední dvě sociální pracovníce pracují na stejném OSPODU. Každá sociální pracovníce pracuje s týranými dětmi tři až pět let. Každá sociální pracovníce mi poskytla ústní souhlas se zpracováním materiálu, který jsem od nich získala. Na začátku výzkumu je popsán cíl výzkumu. Dále pokračuje metodologie výzkumu, na kterou navazuje vyhodnocení rozhovorů.

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jaká jsou specifika práce s týranými dětmi.

Metodologie výzkumu

Zvolila jsem kvalitativní výzkum pomocí polostrukturovaných rozhovorů.

Kvalitativní výzkum je definován základními otázkami. Základem kvalitativního přístupu je rozhovor. Cílem rozhovoru je vytěžit konkrétní informace o dané problematice. U tohoto přístupu pomocí rozhovoru nezískáme žádnou statistiku daného problému. V tomto přístupu také můžeme získat jiná data, jako jsou například terénní poznámky. V kvalitativním výzkumu se tedy pracuje se slovy a textem.⁷³

Polostrukturovaný rozhovor je rozhovor na určitá témata. Otázky v rozhovoru nejsou pevně dané. Formulace otázek se může změnit a některé otázky se mohou přidat podle situace. Také se některé otázky mohou vypustit. Důležité je vytvořit si základní otázky k rozhovoru a vědět, jakým směrem má rozhovor směřovat.⁷⁴

Účelem kvalitativního výzkumu je důležité, si stanovit respondenty. Všechny rozhovory jsem vedla se sociálními pracovníci z OSPODU. Dvě oslovené sociální pracovníce pracují na OSPODU v Jihočeském kraji. Obě pracovníce pracují v jiném městě. Další dvě oslovené sociální pracovníce pracují na stejném OSPODU v hlavním městě v Praze.

Každá sociální pracovníce mnou oslovená pracuje s fyzicky týranými dětmi minimálně tři roky. Na základě mého průzkumu a analýzy jsem si vytipovala vhodné sociální pracovníce pro zodpovězení všech mých otázek, které nabyly zkušenosti práce s fyzicky týraným dítětem minimálně tři roky. Na každý rozhovor byl vyhrazen čas jedné a půl hodiny. Z důvodu časového presu a zatíženosti sociálních pracovníc jsme byli nuceni některé rozhovory zkrátit oproti dohodnutému časovému úseku. Nikdy však rozhovor netrval méně než hodinu. Toto zkrácení našeho rozhovoru však nevedlo k zodpovězení všech mých připravených otázek k danému tématu. Všechny mnou oslovené

---

⁷³ Srov. ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, str. 12-16

⁷⁴ Srov. Kvalitativní rozhovory – polostrukturované a nestrukturované – WikiKnihovna. [online]. Dostupné z: https://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Kvalitativn%C3%AD_rozhovory_%E2%80%93_polostrukturovan%C3%A9_a_nestrukturovan%C3%A9

sociální pracovnice mi poskytly ústní souhlas se zpracováním materiálu. Rozhovory byly s ústním souhlasem zaznamenány na mobilní telefon. Je zachována anonymita těchto sociálních pracovnic, proto nejsou sdělena celá jména a konkrétní zařízení těchto respondentek.

Tematické okruhy a otázky

Tematické okruhy mohou obsahovat další otázky, které z rozhovorů vplynuly.

1. Tematický okruh: Jak často se sociální pracovnice OSPODU setkávají s novými případy

Otázky:

- Jak často se setkáváte s novými případy fyzicky týraných dětí?
- Myslíte si, že se situace dětí v Česku zlepšuje nebo zhoršuje?

Případy spíš narůstají nebo ubývají?

- Kdo Vám dává nejčastěji podmínky k fyzicky týraným dětem?

2. Tematický okruh: Jak probíhá sociální práce s fyzicky týranými dětmi a jaké jsou specifika práce s fyzicky týraným dítětem

Otázky:

- Jak probíhá sociální šetření?
- Stalo se Vám někdy, že jste musela odebrat dítě z rodiny kvůli fyzickému napadení dítěte?
- Jsou nějaká specifika práce s týranými dětmi?
- Spolupracujete s ostatními institucemi, které se zabývají syndromem CAN?

3. Tematický okruh: Jak sociální pracovnice vnímají práci s fyzicky týranými dětmi

Otázky:

- Jak Vy osobně vnímáte práci s fyzicky týranými dětmi?

Vyhodnocení rozhovorů

K rozboru průzkumu byla využita metoda kódování. Rozhovory jsou zhodnoceny za sebou podle tematických okruhů. Jsou tři tematické okruhy. Vyhodnocený rozhovorů je doplněno o přímé citace sociálních pracovnic z OSPODu.

První tematický okruh – jak často se sociální pracovnice OSPODu setkávají s novými případy

Z výzkumu se zjistilo, že se sociální pracovnice setkávají s novými případy s fyzicky týranými dětmi méně než v předešlých letech. Z rozhovoru vplynulo, že dvě sociální pracovnice z krajských měst mají ročně v průměru 3 až 4 nové případy. Od sociálních pracovnic z hlavního města Praha vyšlo najevo, že mají cca za tři měsíce nahlášené 3 až 4 nové případy. Většinu nových případů se sociální pracovnice dozvídají od Policie České

republiky nebo od samotných dětí. „*Také se nám stává, že starší děti chodí k nám samy, nahlásit fyzický útok od rodičů. Většinou se tyto případy nepotvrdí. Dítě volá jen o pomoc po pozornosti. Většina těchto dětí pochází z dobře situované rodiny a jejich rodiče na ně nemají čas. Rodiče upřednostňují kariéru před nimi a dítě se cítí ostrčeno.*“

Ani jedna sociální pracovníce si nemyslí, že by se v Česku situace lepšila. Počty týraných dětí zůstávají v průměru stejné nebo se zhoršují. Jedna sociální pracovníce má obavy, že se všechny tyto případy neodhalí a děti trpí. „*Mám pocit, že přibývá případů, které nejsou tak zjevné a nepodaří se je prokázat.*“

Jedna oslovená sociální pracovníce v rozhovoru uvádí, že jsou více fyzicky týraný dívky než chlapci. Také tato sociální pracovníce více eviduje fyzické týraní u ekonomicky slabších rodin než v dobře situovaných rodin.

Druhý tematický okruh – jak probíhá sociální práce s fyzicky týranými dětmi a jsou nějaká specifika práce s fyzicky týraným dítětem

Práce s fyzicky týranými dětmi je velice specifická. Všechny mnou oslovené sociální pracovníce se shodly, že ke každému dítěti se přistupuje individuálně a citlivě. „*Děti potřebují velmi citlivý přístup, bývá doporučována psychoterapie.*“ Vždy se musí brát ohled na věk dítěte. Mluva sociální pracovníce se musí přizpůsobit k věku dítěte. „*Věk dítěte je velice důležitý při práci. Jinak se jedná s dítětem, které je mladší patnácti let a jinak s dítětem které je starší. Ještě úplně jinak se jedná s dítětem, kterému není ani deset let.*“ Při mluvě s dítětem je důležité si všimnout důležitých faktorů. „*Důležité je si všimnout, jak dítě mluví a vyjadřuje se. Také si hned na první pohled všímám, jak je dítě oblečené. Dále pozoruji, jestli si dítě okusuje kůžičky a kouše si nehty, hraje si s prsty nebo s něčím jiným, například s tkaničkami od mikiny. Také pozoruji, jestli je dítě zakřiknuté nebo upovídané.*“ Na základě těchto zjištěných faktorů sociální pracovníce vyhodnotí vážnost stavu fyzicky týraného dítěte a dále postupuje dle zavedených postupů a standardů. Sociální pracovníce se také rozhodují podle svého úsudku a berou v potaz jedinečnost a závažnost každého případu fyzicky týraného dítěte. „*Každé dítě je jiné.*“

Všechny sociální pracovníce v osloveném rozhovoru se shodly, že je nejdůležitější ochránit dítě před nebezpečím. Je potřeba udělat vždy pečlivě sociální šetření a vyhodnotit, jak moc je dítě v ohrožení. Sociální šetření probíhá většinou v neutrálním prostředí. Neutrální místo prospěje k zajištění dítěte v nezáujatosti rodinného prostředí, ve kterém pravděpodobně vnímá nebezpečí nebo ho, jakkoliv může ovlivnit. Za neutrální prostředí se například považuje školská zařízení. Některé oslovené sociální pracovníce v rozhovoru nemají se školskými zařízeními pozitivní zkušenosti nebo je nepreferují v rámci své práce. V sociálním šetření chtějí sociální pracovníce zjistit podstatné informace. „*Zjišťujeme, jak to doma funguje, jaký dostanou trest, když zlobí, pokud mají nějaké viditelné zranění, podlitiny apod., tak jak se jim to stalo. S dítětem se vždy mluví bez přítomnosti rodičů.*“ Sociální pracovníce vždy musejí písemně informovat zákonné zástupce dítěte o nalezených zjištěních a následném řešení. „*Rodiče jsou v případech podezření na nepřiměřené trestání nebo fyzické týraní dětí ze strany OSPOD poučeni o rodičovské odpovědnosti a tom, že výchovné prostředky vůči dětem lze použít pouze v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, neohrožuje zdraví dítěte ani jeho rozvoj a nedotýká se lidské důstojnosti dítěte.*“ Tyto řešení musí podléhat zákonům a právním předpisům a vždy se fyzické týraní dítěte musí konzultovat s policií České republiky. Sociální pracovníce ve spolupráci příslušníky policie České republiky jsou přítomni

u výsledku fyzicky týraných dětí, aby dohlédly na dodržení veškerých stanovených pravidel a podmínek požadovaných zákonem.

Pokud je dítě ohrožené na životě, mohou sociální pracovníce OSPODU dítě odebrat z rodiny. *„Tahle situace odebírání dětí z rodin je dost náročná a já jsem ráda, že toto rozhodnutí nemusím dělat často. Někdy je ale odebrání z péče dost na hranici. Vždy se s tímto rozhodnutím poradím se svými kolegyněmi.“* Z rozhovorů vyplynulo, že hodně dětí jde do pěstounské péče někomu z blízké či vzdálené rodiny. *„Ve většině případů tyto děti putují do rodinné náhradní péče. Vždy v prvním případě hledáme rodinné příslušníky. Vždy je nejdůležitější ochránit dítě.“* Zde se sociální pracovníce snaží o obnovení a znovu navázání rodinného kontaktu standartní výchovy dítěte.

Všechny sociální pracovníce spolupracují s dalšími institucemi, které jsou státního i nestátního charakteru.

Vyžadují si zprávy ze školy a od lékaře. Tyto dvě zprávy jsou pro ně dost těžejší a o dítěti se dozví plno věcí. *„Je důležité vědět, jestli dítě zapadá do kolektivu, má kamarády, jak se učí a v neposlední řadě, jestli něco zvláštního nepozorují na dítěti učitelé.“* Tyto zjištěné informace usnadňují sociálním pracovnícům další postup v šetření daného případu fyzicky týraného dítěte.

Spolupráci také vedou s Policií České republiky. V každém případě fyzicky týraného dítěte figuruje Policie ČR. Sociální pracovníce ve spolupráci příslušníky Policie České republiky jsou přítomni u výsledku fyzicky týraných dětí. Sociální pracovníce dohlíží na vyslychané fyzicky týrané dítě. Toto dítě je vyslycháno ve speciální místnosti na policejní stanici od specializovaného příslušníka policie. Sociální pracovníce může do výsledku zasáhnout jen tehdy, pokud se jí zdá dítě psychicky nestabilní nebo pokud se jí nezdá otázka od vyslychaného příslušníka policie. *„Nikdy se mi nestalo, abych musela do výsledku dítěte zasáhnout. Policie je vždy skvěle připravena a výsledky vedou profesionálně. Když už musím do výsledku zasáhnout je to z důvodu položených otázek obhájce obviněného.“* „Dále sociální pracovníce jedná se státním zastupitelstvím.

Každý oslovený OSPOD spolupracuje s organizacemi, které se zabývají problematikou syndromem CAN. Sociální pracovníce vždy spolupracují s příslušnými organizacemi v jejich blízkosti. Informace o příslušných zařízeních dávají sociální pracovníce v rámci své poradenské činnosti rodinně. *„Dávám doporučení na psychologické odborníky. Dále dávám kontakty na služby, do kterých spadají odborné služby pro rodinu, odborné sociální poradenství, pedagogicko-psychologické poradny, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a také adiktologická centra. Podle situace také dávám kontakt na zdravotnická zařízení. Ve většině případů všem klientům vytisknu adresáře s odborníky, kde mají ještě rozdělené služby, které jsou hrazené ze zdravotního pojištění a klientem.“* Důležitá spolupráce je také se širší rodinou dítěte.

Třetí tematický okruh – jak sociální pracovníce vnímají práci s fyzicky týranými dětmi

Všechny sociální pracovníce OSPODU se shodly, že práce s fyzicky týranými dětmi je velice náročná. Jedna sociální pracovníce tuto práci popisuje i jako velice záslušnou.

Každá sociální pracovníce, když přijde do styku s těmito dětmi se vyrovnává se situací po svém. Jedna sociální pracovníce si myslí, že je velice důležité na tyto případy nemyslet každý den. Podle ní je velice důležité tyto případy nechat v práci a vracet se domů s čistou hlavou. *„Já si v práci nasazuji takový pomyslný bílý plášť. A když z práce odcházím, tak ten plášť tu nechávám. Neberu si věci, s kterými jsem se tu v práci setkala*

domů. Samozřejmě někdy je to velice těžké a jsou i případy na které myslím doma. Ale snažím se toho vyvarovat.“

Je velice důležité si také o těchto těžkých případech promluvit se svými kolegyněmi. Své emoce je potřeba ventilovat a nenechávat je v sobě. Na tomto se shodují všechny oslovené sociální pracovnice. Je potřeba se naučit oddělit pracovní život od osobního života.

Práce s fyzicky týranými dětmi je velice náročná a dotýká se všech mnou oslovených sociálních pracovnic. Pracovnice tuto práci vnímají také jinak, co se staly samy matkami. *„Musím říct, že tuto práci vnímám úplně jinak, co mám sama děti. Také jsem chvíli dělala jenom zanedbané děti a s nimi tu práci jsem také vnímala jinak. Rozhodně práce s týranými dětmi je náročnější než se zanedbanými. Když mě nějaký případ hodně trápí a nedá mi spát, tak je pro mě velice důležité si o tom promluvit se svými kolegyněmi.“*

Diskuse

Jako výzkum jsem zvolila kvalitativní výzkum pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory byly vedeny se sociálními pracovníci z orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Výzkumné otázky byly rozvrženy do tří tematických okruhů. Cílem výzkumu bylo zjistit, jestli se shoduje teoretická a výzkumná část, především jaká jsou specifika sociální práce s fyzicky týraným dítětem. Zjistila jsem, že se výzkum shoduje s použitou literaturou.

Můj první okruh otázek se týkal problematiky, jak často se sociální pracovníci stýkají s novými případy a jestli se situace v České republice zhoršuje nebo zlepšuje. Dvě sociální pracovníce si myslí, že situace v Česku je pořád stejná. Jen jedna má obavy, že se všechny případy fyzicky týraných dětí nenahlašují, popřípadě nahlášení se nepotvrdí. Další dvě sociální pracovníce z orgánu sociálně-právní ochrany dětí si myslí, že se situace zhoršuje a že se nenahlašují všechny případy.

Podle Pemové se za posledních pět let syndrom fyzického týrání dítěte zlepšil. Každým rokem je evidováno v České republice méně případů fyzicky týraných dětí. Ale eviduje se celkový nárůst syndromu CAN, zejména se jedná o případy zanedbávaného dítěte.⁷⁵

Na otázku, kdo nejčastěji dává podněty k fyzicky týraným dětem se odpovědi lišily. Na každém OSPODU je to někdo jiný. Každá sociální pracovníce má jiné zkušenosti. Ale dalo by se říct, že každá pracovníce měla nahlášení od Policie ČR, školy, rodiny či od souseda. Jedna sociální pracovníce se setkala i s anonymním nahlášením. Každý člověk má ze zákona ohlašovací povinnost, kterou mu ukládá zákon. Každý občan, který se setká s tímto trestným činem musí neprodleně tuto záležitost ohlásit na Policii ČR nebo státnímu zástupci.⁷⁶

Na každém OSPODU sociální pracovníce mívají jiný počet nahlášených případů. V Jihočeském kraji jsou v průměru nahlášený čtyři případy ročně, v Praze je jich ročně deset. Měsíčně se jedná o 1 až 2 případy. Většinou se tyto nahlášené případy vyhodnotí jako fyzické týrání.

Druhý tematický okruh se týkal sociálního šetření, postupu sociálních pracovníc při nahlášení fyzicky týraného dítěte a posouzení existence určitých specifík práce s fyzicky týranými dětmi. Všechny dotázané pracovníce se shodly, že si promluví s rodinou a dítětem. Šetření probíhá, co nejdříve.

Podle Chloubkové se sociální šetření musí provádět, co nejrychleji od nahlášení či žádosti. Nezáleží na tom, jestli podnět byl podán ústně nebo písemně.⁷⁷

Na sociálním šetření se sociální pracovníce shodly, že rodiče jsou vždy poučeni o rodičovské odpovědnosti. Jedna ze sociálních pracovníc zmiňovala i výchovné prostředky. Do výchovných prostředků jsou zařazeny i tělesné tresty dětí.

---

⁷⁵ Srov. PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Data o dětech: sociálně-právní ochrana dětí v České republice v datech*. Praha: Grada, 2022, str. 90

⁷⁶ Týrání svěřené osoby – Policie České republiky. Úvodní strana – Policie České republiky [online]. Copyright © 2023 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-tyrani-sverene-osoby.aspx>

⁷⁷ Srov. CHLOUPKOVÁ, Soňa. *Jednání se zájemcem o službu sociální péče od A do Z*. Praha: Grada, 2013, str. 60

Existují různé příčiny, proč rodiče trestají děti. Jedna z příčin je, že děti zlobí. Pro lidi, kteří zažili tělesné tresty může být jednodušším řešením potrestat své dítě, na rozdíl od těch, kteří tělesné tresty nezažili. Ve společnosti se tělesné tresty akceptují. Pokud agresor tělesný trest na dítěti opakuje, hrozí velké riziko pro další rozvoj dítěte. Dále se tělesným trestem porušuje integrita dítěte. Děti bychom měli uznávat jako rovného partnera.⁷⁸

Na podnět fyzicky týraného dítěte všechny sociální pracovníce spolupracují s dalšími orgány. Všechny si vyžádají posudky ze školních zařízení a od lékařů. Také spolupracují s policií. Pokud jim není dán podnět od policie, vždy ony musí dát hlášení. Dále všechny pracovníce spolupracují s dalšími nestátními institucemi, které se v daném městě nacházejí. Samy pracovníce tyto instituce rodinám doporučují, zejména se jedná o dětské psychology a intervenční centra.

Velice důležitá je spolupráce OSPODU a škol. Orgány sociálně – právní ochrany dětí se mohou v rámci spolupráce obrátit na školy. V libovolnou dobu sociální pracovníce OSPODU mohou přijít do školy na sociální šetření. Sociální pracovníce musí povinně dodržovat mlčenlivost, nesmí školám poskytovat žádné informace. Stává se, že školy neinformují orgány sociálně – právní ochrany dětí a děje se to jen v případech krajní nouze.⁷⁹

Dvě sociální pracovníce v mém rozhovoru si na spolupráci se školními zařízeními stěžovaly. Jedna sociální pracovníce si spolupráci se školami pochvalovala.

S dítětem vždy sociální pracovníce vedou rozhovor v sociálním šetření bez přítomnosti rodičů. Někdy může být přítomen zmocněnec, kterého určuje soud. Všechny sociální pracovníce OSPODU se shodly, že se s dítětem jedná vždy úměrně podle jeho věku. Věk dítěte je velice důležitý. Jedna sociální pracovníce zmiňovala narativní přístup, který na OSPODU využívají.

Narativní terapie je rozhovor s dítětem, který mu pomáhá vypořádat se s jeho situací. Terapie se snaží, aby fyzicky týrané dítě tuto skutečnost pochopilo pozitivně. Záměrem této terapie je, aby dítě interpretovalo situaci svým způsobem, aby se necítilo ohrožené. Narativní terapie se používá při práci s dětmi, které zažily emotivní životní situaci. Tuto situaci děti mohou zažít sami nebo jako svědci.⁸⁰

V rozhovoru byl také zmíněn FocusBox. FocusBox je zaměřen na komunikaci s dětmi ve věku šesti až třinácti let. Z tohoto rozhovoru by měl sociální pracovník zjistit potřebné informace o dítěti. Sociální pracovník by měl zjistit informace z oblasti školy, zálib, rodiny, vztahů ve škole, vztahů v rodině a měl by se měl zajímat o emoce, názory a přání dítěte.⁸¹

Všechny sociální pracovníce z oslovených OSPODU se shodly, že nejdůležitější je ochránit dítě před nebezpečím. Ke každému dítěti se přistupuje individuálně a citlivě. K rozhovorům s předškolními dětmi si většinou berou hračky, které mezi nimi zboří bariéru. Snaží se jim utvořit prostředí, které je dětem příjemné. Jedna ze sociálních pracovníc říká, že je velice důležité si prohlédnout dítě a všimnout si

---

⁷⁸ Srov. *Násilí na dětech: sborník z ... národní a ... středoevropské konference konané pod záštitou veřejného ochránce práv: "Násilí nezná hranic, ale zanechává stopy"*. Praha: Humanitas-Profes, str. 18-20

⁷⁹ Srov. ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021, str. 1321

⁸⁰ Narativní přístup k vedení rozhovoru s dětským klientem | Velký Vůz Sever. Velký Vůz Sever [online]. Copyright © 2011 [cit. 11.03.2023]. Dostupné z: <https://www.velkyvuz-sever.cz/sever/nabidka-kurzu/kurzy-pro-pracovniky-v-socialni-oblasti/narativni-pristup-k-vedeni-rozhovoru-s-detsky-klientem/>

⁸¹ Focusbox | Velký Vůz Sever. Velký Vůz Sever [online]. Copyright © 2011 [cit. 11.03.2023]. Dostupné z: <https://www.velkyvuz-sever.cz/focusbox/>

maličností, toho, jestli je dítě nervózní, okusuje si nehty nebo, zda si například starší děti hrají s tkaničkami od mikiny a podobně.

Poslední okruh se týkal skutečnosti, jak tyto sociální pracovníce vnímají práci s fyzicky týranými dětmi. Všechny uvedly, že tato práce je velice náročná a potřebná. Pracovnice se v rozhovorů shodly, že pro ně velice důležité si o těchto případech promluvit i s jinými pracovníce z orgánu sociálně – právní ochrany dětí. Jedna z nich říká, že je velice důležité si tyto případy nebrat osobně a nechat je v práci. Je potřeba na ně doma nemyslet a je velice důležité oddělit pracovní a osobní život.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažila identifikovat jednu složku syndromu CAN, konkrétně fyzicky týrané děti.

Na začátku teoretické části jsem nastínila syndrom CAN a jeho formy. Lehce jsem také nastínila právní úpravu. Právní úpravu zahrnuje spousta zákonů a mezinárodních smluv.

Ve druhé kapitole jsme pokračovala definicí syndromu fyzicky týraného dítěte. Zaměřila jsem se na projevy fyzicky týraného dítěte a na jeho případná poranění. Tuto diagnostiku může provést pouze lékař, který dítě vyšetří. Dále jsem pokračovala s dopady týrání na dítě. Zde jsem se věnovala tomu, jaké následky může mít dítě s diagnózou fyzického týrání. Dopady na týrané dítě jsou dlouhodobé. Také jsem se věnovala péči o fyzicky týrané dítě. Péče o toto dítě je velice důležitá. V práci jsem se snažila nastínit, jak by se mělo pracovat s dítětem, které bylo fyzicky týráno.

Dále jsem se zabývala v kapitole legislativní úpravou. Ta upravuje v České republice týrání dětí. Jedná se o trestní zákoník, zejména o §198. Také jsou velice důležité právní prameny Úmluva o právech dítěte a Občanský zákoník. Občanský zákoník určuje rodičům práva a povinnosti vůči dětem. Každý rodič by měl tyto práva a povinnosti vůči svým dětem dodržovat.

Na konci kapitoly jsem se věnovala prevenci proti syndromu CAN, zejména proti fyzickému týrání dítěte. Prevence je velice důležitá. V rámci prevence by se mělo předcházet ohrožení dítěte. Existují různé programy, které se prevencí ohrožení dítěte zabývají. Prevence fyzicky týraného dítěte někde splývá s prevencí proti syndromu CAN.

Ve třetí kapitole se zabývám sociálně – právní ochranou dětí (SPOD), která úzce souvisí s fyzicky týranými dětmi. Sociálně – právní ochranu dětí upravuje zákon č. 363/2021 Sb. V této kapitole popisují, jak se tento zákon chová v praxi, co upravuje a kdo může vykonávat sociálně – právní ochranu dětí.

V poslední kapitole, která spadá do teoretické části se věnuji práci sociálního pracovníka z orgánu sociálně – právní ochrany dětí. Zaměřila jsem se na kompetence těchto pracovníků, zejména na jejich kompetence s fyzicky týraným dítětem, na sociální šetření, po nahlášení fyzicky týraného případu. V neposlední řadě jsem nastínila spolupráci sociálních pracovníků z OSPODu s dalšími státními i nestátními subjekty. Spolupráce OSPODu s dalšími subjekty je velice důležitá. Je potřeba, aby všechny zainteresované orgány dobře spolupracovaly.

Ve čtvrté kapitole se zabývám výzkumnou částí. V této kapitole popisují cíl výzkumu. Cílem mého výzkumu bylo zjistit jaká jsou specifika práce s fyzicky týranými dětmi. Poté pokračuji metodologií. Také se tu zabývám tematickými okruhy a otázkami. Ve své práci mám tři tematické okruhy. Výzkum jsem dělala pomocí kvalitativního výzkumu polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory jsem dělala se čtyřmi sociálními pracovníci z orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Všechny rozhovory byly uskutečněny na OSPODu se sociálními pracovníci osobně.

V neposlední řadě jsem všechny čtyři rozhovory, které jsem dělala se sociálními pracovníci z OSPODu vyhodnotila. Výzkumnou část jsme se snažila propojit s teoretickou částí. Tyto dvě části se ve většině případech shodovaly až na malé detaily. V některých případech hodně záleží na vlastní zkušenosti každé sociální pracovníce z orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

V průběhu psaní své bakalářské práce jsem došla k závěru, že je potřeba se zabývat prevencí proti fyzicky týraným dětem, ale také celkově celému syndromu CAN. Je také potřeba poskytnout širokému okolí povědomí o tomto problému. Myslím, že je rovněž

nutné v rámci prevence dávat dostatek informací dětem, aby věděly, co si jejich rodiče mohou dovolit a co ne, kam se děti mohou obrátit, když mají potíže. Myslím, že by bylo dobré, poučit děti o možnostech této problematiky již na základních školách. Také vnímám skutečnost, že se někteří lidé bojí tyto případy nahlašovat. V rámci osvěty je potřeb hlásit, že jména těchto lidí sociální pracovníci nesmějí sdělovat. Proto by bylo vhodné tuto skutečnost rozšířit mezi širší veřejnost, aby se tyto případy dostaly k sociálním pracovnícům OSPODu, které mají potřebné vzdělání a zkušenosti s řešením těchto závažných případů.

V rámci výzkumu jsem se dozvěděla určitá specifika sociální práce s fyzicky týranými dětmi. Tyto specifika je potřeba dodržovat. Je velice důležité pracovat s dítětem citlivě. Každé dítě potřebuje individuální přístup, protože je jedinečné. Žádné dítě není stejné.

Seznam použitých zdrojů

Knihy:

BECHYŇOVÁ, Věra. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: IREAS, 2007. ISBN 978-80-86684-47-5.

ČECH, Ondřej. *Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb*. České Budějovice: Theia, 2011. ISBN 978-80-904854-0-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

FUCHSOVÁ, Katarína. *Týrané dieta*. Bratislava: Iris, 2009. ISBN 978-80-89256-30-3
Násilí na dětech: sborník z ... národní a ... střeoevropské konference konané pod záštitou veřejného ochránce práv: "Násilí nezná hranic, ale zanechává stopy". Praha: Humanitas-Profes, 2003-. ISBN 80-903392-0-4.

CHLOUPKOVÁ, Soňa. *Jednání se zájemcem o službu sociální péče od A do Z*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4678-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. Psyché (Grada). ISBN 80-7169-195-x.

Násilí na dětech: sborník z ... národní a ... střeoevropské konference konané pod záštitou veřejného ochránce práv: "Násilí nezná hranic, ale zanechává stopy". Praha: Humanitas-Profes, 2003-. ISBN 80-903392-0-4.

NOVOTNÝ, Petr a Jitka IVIČICOVÁ a KOLEKTIV. *Nový občanský zákoník – rodinné právo*. Praha: Grada Publishing 2017. ISBN 978-80-271-9638-8

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-x.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3336-7.

MYDLÍKOVÁ, Eva, Jaroslav SLANÝ a Mariana KOVÁČOVÁ. *Diagnostika syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Přeložil Milada HOLIČKOVÁ. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1834-0.

Občanský zákoník: změny občanského zákoníku od ...: rejstřík: redakční uzávěrka ... Ostrava: Sagit, 2012-. ÚZ. ISBN 978-80-7208-920-8.

PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Data o dětech: sociálně-právní ochrana dětí v České republice v datech*. Praha: Grada, 2022. ISBN 978-80-271-1338-5.

PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012. ISBN isbn978-80-247-4317-2.

PETERSON, Linda Whitney a Milton Edward HARDIN. *Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb*. Praha: Triton, 2002. ISBN 80-7254-237-0.

PROKOP, Martin a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Praha: Pro Public, 2004. ISBN 80-903473-1-2

SEDLÁKOVÁ, Gabriela a Dagmar KALÁTOVÁ. *Vybrané ošetřovatelské modely a týrané dítě*. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-412-4.

SLANÝ, Jaroslav. *Syndrom CAN: (syndrom týraného dítěte)*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2008. ISBN 978-80-7368-474-7.

Sociální práce, časopis SP sociální práce-nabízíme spojení teorií s praxí. Ostrava: Asociace vzdělavatelů v sociální práci. ISSN 1213-6204

ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-86131-44-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Internetové zdroje:

Focusbox | Velký Vůz Sever. Velký Vůz Sever [online]. Copyright © 2011 [cit. 11.03.2023]. Dostupné z: <https://www.velkyvuz-sever.cz/focusbox/>
Just a moment... Just a moment... [online]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/145749691110000406>

Kvalitativní rozhovory – polostrukturované a nestrukturované – WikiKnihovna. [online]. Dostupné z: https://wiki.knihovna.cz/index.php?title=Kvalitativn%C3%AD_rozhovory_%E2%80%93_polostrukturovan%C3%A9_a_nestrukturovan%C3%A9

Narativní přístup k vedení rozhovoru s dětským klientem | Velký Vůz Sever. Velký Vůz Sever [online]. Copyright © 2011 [cit. 11.03.2023]. Dostupné z: <https://www.velkyvuz-sever.cz/sever/nabidka-kurzu/kurzy-pro-pracovniky-v-socialni-oblasti/narativni-pristup-k-vedeni-rozhovoru-s-detskym-klientem/>

Týrání svěřené osoby – Policie České republiky. Úvodní strana – Policie České republiky [online]. Copyright © 2023 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit.

10.03.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-tyrani-sverene-osoby.aspx>

[online]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/syndrom-can>
Rodina a ochrana práv dětí. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/rodina-a-ochrana-prav-deti>

Zákony pro lidi. Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/200940?text=tresty%20p%C3%A1chan%C3%A9%20na%20d%C4%9Btech#cast2>

363/2021 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších pře.... Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-363>

Seznam příloh

Příloha I. Přepis rozhovoru se sociální pracovnící z OSPODU s M. N.

První rozhovor jsem vedla se sociální pracovnící z orgánu sociálně-právní ochrany dětí v Jihočeském kraji v okrese Tábor.

Jak často se setkáváte s novými případy fyzicky týraných dětí?

„Nových případů máme v průměru čtyři ročně fyzicky týraných dětí. Celkově nahlášených nových případů syndromu CAN máme v průměru kolem šesti.“

Myslíte si, že se situace dětí v Česku zlepšuje nebo zhoršuje? Případy spíš narůstají nebo ubývají?

„U fyzicky týraných dětí mi přijde situace stejná. Nejsou žádné velké výkyvy, ale přibývají mi případy sexuálně zneužívaných dětí. Myslím si, že tento rok bude těchto případů přibývat. Už v tomto roce mám dva nové případy. U fyzicky týraných dětí nemám v tomto roce zatím žádný nový případ.“

Kdo Vám dává nejčastěji podněty k fyzicky týraným dětem?

„Nejčastěji nám podněty hlásí Policie České republiky. Za minulý rok jsme měli jeden případ, který byl hlášen sousedem. Také se nám stává, že starší děti chodí k nám samy nahlásit fyzický útok od rodičů. Většinou se tyto případy nepotvrdí. Dítě volá jen o pomoc po pozornosti. Většina těchto dětí pochází z dobře situované rodiny a jejich rodiče na ně nemají čas. Rodiče upřednostňují kariéru před nimi a dítě se cítí odstrčeno. Fyzické týrání dětí je více zaznamenáno u sociálně slabších rodin. A více se jedná o dívky než chlapce.“

Paní magistry jsem se ptala také na zanedbané děti, které také spadají do syndromu CAN. Dozvěděla jsem se, že tyto děti nemá na starost, že je to jedna velká skupina, kterou má na starost jiná kolegyně. Tato skupina dětí je nejrozsáhlejší.

Jak probíhá sociální šetření?

„Sociální šetření dělám na základě domluvy s Policií České republiky. Ve všech situacích fyzického týraní prošetřuje policie. Vždy je nějaký obviněný a oběť. Policie mi také může zakázat udělat sociální šetření, což se ale nestává. Sociální šetření dělám v rodině. Domluvím si schůzku a dojdu se tam podívat. Vždycky chodím ve dvojici, je to kvůli bezpečnosti.“

V první řadě si udělám rodinnou anamnézu. Zjistím od rodiny jejich situaci. Zaměřuji se na jejich příjmy, sociální postavení, příbuzné, známé. Dále zjišťuji, a to je pro mě velice důležité, jaké měli rodiče dětství. Hodně často si tyto špatné vlastnosti nesou z dětství, protože to viděli u svých rodičů. Také se stává, že si tyto vlastnosti berou do života jejich děti.“

Poté se vyptávám na děti, v jakém jsou věku, do jaké školky nebo školy chodí, jestli navštěvují kroužek a mají kamarády.“

Na každé sociální šetření si zakládám nový spis, do kterého si uložím záznam z tohoto šetření. Dále si tam zakládám zprávy ze školy a od lékaře. Nakonec si tam založím rozsudek obžalovaného. Tyto případy se mohou táhnout i roky. Nedávno jsem uzavřela jeden případ, který policie prošetřovala dva roky. Je to na dlouhou trať. Já vlastně bez policie nemůžu dělat nic. Mohu jen poskytnout poradenskou činnost. Maximálně mohu poskytnout potravinovou banku, která je jednou za čtrnáct dní. Takhle můžu vidět aspoň dítě, jak na tom je.“

U těchto případů chodím na policii k náslechům, kdy se ve speciální místnosti vyslýchá týrané dítě. Vždy ho vyslýchají jen policisti, kteří jsou na to dobře školení. Já se nemohu na nic ptát. Dále u náslechu je přítomný zmocněnec dítěte. Také tam může být obhájce obviněného a může se ptát dítěte na otázky. Tady mohu zakročit, pokud si budu myslet, že je dítě v ohrožení nebo otázky jsou nevhodné a nesouvisí s případem. Samozřejmě mohu zakročit i u policie. To se mi, ale ještě nikdy nestalo, vždy to je profesionální od nich.“

Stalo se Vám někdy, že jste musela odebrat dítě z rodiny kvůli fyzickému napadení dítěte? „Ano stalo se mi to zatím jednou, kdy malý chlapeček byl fyzicky týrán a celkově zanedbáván. Chlapeček šel do pěstounské péče ke svým vzdáleným příbuzným. A momentálně teď řeším jeden případ odebrání dvou chlapečků z rodiny. Ale tahle situace se netýká fyzického napadení dětí.

Tahle situace odebrání dětí z rodin je dost náročná a já jsem ráda, že toto rozhodnutí nemusím dělat často. Někdy je, ale odebrání z péče dost na hranici. Vždy se s tímto rozhodnutím poradím se svými kolegyněmi.“

Jsou nějaká specifika práce s týranými dětmi?

„Jsou určitá specifika práce s těmito dětmi. S každým dítětem budu zacházet individuálně a budu brát v potaz jeho věk. Věk dítěte je velice důležitý při práci. Jinak se jedná s dítětem, které je mladší patnácti let a jinak s dítětem které je starší. Ještě úplně jinak se jedná s dítětem, kterému není ani deset let. Důležité je si všimnout, jak dítě mluví a vyjadřuje se. Také si hned na první pohled všimám, jak je dítě oblečené. Dále pozoruji, jestli si dítě okusuje kůžičky a kouše si nehty, hraje si s prsty nebo s něčím jiným, například s tkaničkami od mikiny. Také pozoruji, jestli je dítě zakřivené nebo upovídané. U těchto případů vždy píšu do školy, aby mi poslali záznam, jak se dítě ve škole chová. Je důležité vědět, jestli dítě zapadá do kolektivu, má kamarády, jak se učí a v neposlední řadě, jestli něco zvláštního nepozorují na dítěti učitelé.

S dítětem nejdříve navazuji kontakt na všeobecné témata. Poté se ho ptám na určité věci, které jsou pro mě důležité. Zase záleží případ od případu. S dítětem je vždy zmocněnec, kterého určuje soudce.“

Spolupracujete s ostatními institucemi, které se zabývají syndromem CAN?

„Ano, spolupracujeme. Nejvíce spolupracujeme s Policií České republiky. Dále v rámci poradenské činnosti dávám doporučení na psychologické odborníky. Dále dávám kontakty na služby, do kterých spadají odborné služby pro rodinu, odborné sociální poradenství, pedagogicko-psychologické poradny, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a také adiktologická centra. Podle situace také dávám kontakt na zdravotnická zařízení, konkrétně do nemocnice a do Zdravexu. Ve většině případů všem klientům vytisknu adresáře s odborníky, kde mají ještě rozdělené služby, které jsou hrazené ze zdravotního pojištění a klientem.“

Jak Vy osobně vnímáte práci s fyzicky týranými dětmi?

„Já si v práci nasazuji takový pomyslný bílý plášť. A když z práce odcházím, tak ten plášť tu nechávám. Neberu si věci, s kterými jsem se tu v práci setkala domů. Samozřejmě někdy je to velice těžké a jsou i případy na které myslím doma. Ale snažím se toho vyvarovat. Je těžké to říct, ale časem si na takovéto strašné věci zvyknete. I když nechápete, jak je to možné. Nemůžete na takovéto věci myslet dvacet čtyři hodin denně. To prostě nejde.“

Dále jsem se od sociální pracovnice dozvěděla, že je velice důležité si o těchto případech promluvit se svými kolegyněmi.

Příloha II. Přepis rozhovoru se sociální pracovnící z OSPODU s Š. N.

Druhý rozhovor jsem vedla se sociální pracovnící OSPODU v Jihočeském kraji v okrese Písek.

Jak často se setkáváte s novými případy fyzicky týraných dětí?
„Zhruba 2x až 3x ročně.“

Myslíte si, že se situace dětí v Česku zlepšuje nebo zhoršuje? Případy spíš narůstají nebo ubývají?
„Počet případů, které se odhalí, je přibližně stále stejný. Mám pocit, že přibývá případů, které nejsou tak zjevné a nepodaří se je prokázat.“

Kdo Vám dává nejčastěji podmínky k fyzicky týraným dětem?
„Nejčastěji někdo z rodiny nebo ze školských zařízení“

Jak probíhá sociální šetření?
„Při podezření z fyzického týrání je věc oznámena na policii, která ji prošetřuje. Pokud před šetřením policie provádí šetření OSPOD, zpravidla navštíví děti v neutrálním prostředí. To bývá škola, školka. Pohovořím s dětmi o tom, čeho se týká podezření, nelze to říct obecně, ale např. jak to doma funguje, jaký dostanou trest, když zlobí, pokud mají nějaké viditelné zranění, podlitiny apod., tak jak se jim to stalo. Rozhovor je vždy přizpůsoben věku a rozumovým schopnostem dítěte. Popř. dítě svlečené prohlédneme a v případě viditelných známek zranění pořídíme fotodokumentaci. Prohlédnutí dítěte však provádíme zvláště šetrně. V případě vyhodnocení, že může docházet k týrání dítěte, následně tyto zjištěné informace postoupíme i policii. Rodiče jsou v případech podezření na nepřiměřené trestání nebo fyzické týrání dětí ze strany OSPOD poučeni o rodičovské odpovědnosti a o tom, že výchovné prostředky vůči dětem lze použít pouze v podobě a míře, která je přiměřená okolnostem, neohrožuje zdraví dítěte ani jeho rozvoj a nedotýká se lidské důstojnosti dítěte. Zpravidla to, kdy jednání s rodiči proběhne, konzultujeme s policií, aby nebylo narušeno vyšetřování.“

Stalo se Vám někdy, že jste musela odebrat dítě z rodiny kvůli fyzickému napadení dítěte?
„Ano, stalo se mi. Většinu těchto dětí jsme umístili do náhradní rodinné péče.“

Jsou nějaká specifika práce s týranými dětmi?
„Děti potřebují velmi citlivý přístup, bývá doporučována psychoterapie. Často jsou děti svěřeny do náhradní rodinné péče příbuzného nebo zprostředkovaných pěstounů, z toho vyplývají další specifika práce s rodinou.“

Spolupracujete s ostatními institucemi, které se zabývají syndromem CAN?
„Spolupracujeme s Policií České republiky, následně státním zastupitelstvím, zdravotnickým zařízením, poradenskými zařízeními. Kontakt na poradenská zařízení či organizace předáváme i osobám, které o dítě pečují.“

Jak Vy osobně vnímáte práci s fyzicky týranými dětmi?

„Nesetkávám se s případy fyzicky týraných dětí tak často jako např. s případy zanedbávání péče o děti, kdy děti nemají dostatek jídla, rodiče zanedbávají zdravotní péči apod. K fyzicky týraným dětem je nutné přistupovat zvlášť citlivě. Dotýká se mě to osobně více než jiné případy.“

Příloha III. Přepis rozhovoru se sociální pracovnící z OSPODU s V. S.

Třetí rozhovor jsem dělala se sociální pracovnící z OSPODU v hlavním městě v Praze.

Jak často se setkáváte s novými případy fyzicky týraných dětí?

„Setkáváme se cca 1 x za 2 měsíce, které jsou nahlášené, 10 do roku věku dítěte.“

Myslíte si, že se situace dětí v Česku zlepšuje nebo zhoršuje? Případy spíš narůstají nebo ubývají?

„Zhoršuje, děti nemají zastání, školy nenahlašují, protože se bojí rodičů, upřednostňují se práva rodičů nad právy dětí. Případy narůstají.“

Kdo Vám dává nejčastěji podněty k fyzicky týraným dětem?

„Nejčastěji jsou to samy děti.“

Na základě této odpovědi jsem se paní magistry ptala, jestli se všechny případy týrání potvrdí. Odpověď byla ano. Prý se tyto případy ve většině případů vyhodnotí jako týrání dítěte.

Jak probíhá sociální šetření?

„Sociální šetření probíhá individuálně, s dětmi se mluví bez přítomnosti rodiče, využíváme různé techniky. Dále využíváme naše zkušenosti a vzdělání na různých kurzech k tomu určené. Každý případ se snažíme dobře a pečlivě vyhodnotit. Ke každému případu přistupujeme individuálně a citlivě.“

Stalo se Vám někdy, že jste musela odebrat dítě z rodiny kvůli fyzickému napadení dítěte?

„Ano, stalo se mi to. Ve většině případů tyto děti putují do rodinné náhradní péče. Vždy v prvním případě hledáme rodinné příslušníky. Ale také se mi stalo, že jsme děti umisťovaly do dětského domova.“

Jsou nějaká specifika práce s týranými dětmi?

„Samozřejmě, je potřeba ochránit dítě. Toto vidím jako nejdůležitější. Ke každému dítěti přistupujeme individuálně a citlivě. Bereme v potaz, že každé dítě je jiné.“

Spolupracujete s ostatními institucemi, které se zabývají syndromem CAN?

„Pracujeme se širší rodinou dítěte, potom jsou to intervenční centra, státní zastupitelství, školy, lékaři a také spolupracujeme s Locikou. Také na OSPODU máme vlastní psychology.“

Jak Vy osobně vnímáte práci s fyzicky týranými dětmi?

„Jako velmi náročnou a záslužnou.“

Příloha IV. Přepis rozhovoru se sociální pracovnící z OSPODU s J. K.

Poslední rozhovor jsem také dělala se sociální pracovnící OSPODU v Praze. Některé otázky se shodují, zejména v prvním okruhu.

Jak často se setkáváte s novými případy fyzicky týraných dětí?

„Setkáváme se cca 1 x až 2x za měsíc s novými případy, které jsou nahlášené. Nejčastější případy jsou do deseti let věku dítěte. Tento rok jsem se setkala zatím s jedním novým případem, kdy dítěti je 12let. Jinak jsou to většinou děti do těch 10 let.“

Myslíte si, že se situace dětí v Česku zlepšuje nebo zhoršuje? Případy spíš narůstají nebo ubývají?

„Zhoršuje. Máme více případů evidováno. Přijde mi, že školy případy nenahlašují. Také mi přijde, že týrané dítě nemá v rodině zastání. Ostatní příbuzný moc nenahlašují.“

Kdo Vám dává nejčastěji podmínky k fyzicky týraným dětem?

„Nejvíce jsou to sami děti, které k nám přijdou. Ale také máme samozřejmě hlášení od Policie ČR. Také jsem měla případ, který mi hlásili sousedé. Jedná se zrovna o případ začátkem tohoto roku.“

Jak probíhá šetření?

„Vždy probíhá individuálně. S dítětem se mluví bez přítomnosti rodičů. Využíváme při komunikaci s dítětem různé techniky včetně narativního přístupu. Také využíváme FocusBox. Ke každému dítěti přistupuji individuálně. Hodně záleží na věku dítěte. Jinak se budu bavit s dítětem, kterému je deset let a jinak s dítětem, kterému je třeba teprve pět let.“

U této otázky jsem se doptala, kde probíhá sociální šetření. *„Sociální šetření probíhá různě. Někdy ho děláme u nás OSPODU, někdy doma u dítěte. Také jsem dělala šetření ve škole. Tam ho ale dělám nerada. Jako sociální pracovníce z OSPODU nemám dobré zkušenosti se školami.“*

Stalo se Vám někdy, že jste musela odebrat dítě z rodiny kvůli fyzickému napadení dítěte?

„Ano, párkrát se mi to stalo. Vždy je nejdůležitější ochránit dítě. Tyto situace jsou velice náročné.“

Jsou nějaká specifika práce s týranými dětmi?

„Ano, jsou. Ke každému dítěti přistupuji individuálně. Také se snažím k dítěti přistupovat, co nejcitlivěji. Práce s dítětem také závisí na jeho věku. Pro mě osobně je také důležité, jak dlouho to dítě je týráno. Jestli je týráno dlouhodobě nebo ne. Měla jsem případ kdy se k rozvedené matce s dítětem nastěhoval tyranský přítel. V tomto případě se včas zakročilo a dítě dlouho netrpělo, tak jako jiné děti.“

Na tuto otázku jsem se paní magistry doptala za jak dlouho se přijde na týraní dětí. Odpověď byla následující. *„Je to různé. Ale měla jsem případ, kdy dítě bylo týrané rok, než se na to přišlo. Hodně záleží, kdo si toho všimne a jestli to nahlásí. Pamatuji, že se mi párkrát stalo, že nám přišlo anonymní ohlášení na podezření týraní dítěte. Nakonec se tento případ i potvrdil.“*

Spolupracujete s ostatními institucemi, které se zabývají syndromem CAN?

„Co se týče ze státní sféry tak spolupracujeme se státním zastupitelstvím a Policí. Dále jsou to školy, školky, lékaři, psychologové. Zde na OSPODU máme vlastního psychologa

dokonce. Také spolupracujeme s intervenčními centry a Locikou. Mimo instituce je to také širší rodina.“

Jak Vy osobně vnímáte práci s fyzicky týranými dětmi?

„Hodně, velmi náročnou. Musím říct, že tuto práci vnímám úplně jinak, co mám sama děti. Také jsem chvíli dělala jenom zanedbané děti a s nimi tu práci jsem také vnímala jinak. Rozhodně práce s týranými dětmi je náročnější než se zanedbanými. Když mě nějaký případ hodně trápí a nedá mi spát, tak je pro mě velice důležité si o tom promluvit se svými kolegyněmi.“

Abstrakt

Hrubcová, problematika fyzicky týraného dítěte z úhlu sociální práce. České Budějovice 2023. Bakalářská práce. České Budějovice. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce doc. Ph.Dr. David Urban, Ph.D.

Klíčová slova: týrané děti, orgány sociálně-právní ochrany dětí, sociální práce

Bakalářská práce se zaměřuje na jednu ze složek syndromu CAN, konkrétně na týrané děti. V teoretické části tuto oblast popisují, rozdělení týrání, jeho formy, jak se projevuje týrané dítě, dopady na dítě, péče o týrané dítě, prevence, pomoc týraným dětem. Výzkumná část bude věnována rozhovorům se sociálními pracovníky, kteří pracují s těmito klienty. Výzkumnou částí bych ráda zjistila, jaká jsou specifika práce s týraným dítětem.

Abstract

Hrubcová, the problem of the physically abused child from the angle of social work. České Budějovice 2023. Bachelor thesis. České Budějovice. University of South Bohemia in České Budějovice. Thesis supervisor doc. Ph.Dr. David Urban, Ph.D.

Keywords: abused children, social and legal protection of children, social work

The bachelor thesis focuses on one of the components of the CAN syndrome. Specifically on abused children. In the theoretical part I will describe this area, the divisions of abuse, its forms, how the abused child expresses itself, the effects on the child, care for the abused child, prevention and help for abused children. The research part will be dedicated to interviews with social workers who work with these clients. Through the research part I would like to find out what are the specifics of working with an abused child.